

УДК [340+37.013]:378:373.2.011.3-051(045)

Попадич Олена Олександрівна
*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної педагогіки та
педагогіки вищої школи Державного вищого
навчального закладу «Ужгородський національний
університет»*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Досліджено теоретичні основи правового виховання майбутніх працівників закладів дошкільної освіти; запропоновано визначення «правове виховання майбутніх працівників закладів дошкільної освіти»; розглянуто мету та завдання правового виховання майбутніх працівників закладів дошкільної освіти. Встановлено необхідність створення системи правового виховання, однією із головних складових якої є правова освіта. Проаналізовано зміст та завдання курсу «Інтелектуальна власність в освіті». Вперше визначено та проаналізовано пізнавальну, настановну (регулятивну), ідеологічно-виховну, профілактичну, охоронну, прогностично-евристичну, комунікативну функції правового виховання майбутніх працівників закладів дошкільної освіти.

Ключові слова: магістр педагогіки, заклад дошкільної освіти, дитина дошкільного віку, правове виховання, правова культура, працівники закладів дошкільної освіти.

Исследованы теоретические основы правового воспитания будущих работников учреждений дошкольного образования; предложено определение «правовое воспитание будущих работников учреждений дошкольного образования»; рассмотрены цели и задачи правового воспитания будущих работников учреждений дошкольного образования. Установлена необходимость создания системы правового воспитания, одной из главных составляющих которой является правовое образование. Проанализировано содержание и задачи курса «Интеллектуальная собственность в образовании». Впервые определены и проанализированы познавательная, установочная (регулятивная), идеологически-воспитательная, профилактическая, охранная, прогнозируемо-эвристическая, коммуникативная функции правового воспитания будущих работников учреждений дошкольного образования.

Ключевые слова: магистр педагогики, заведение дошкольного образования, ребенок дошкольного возраста, правовое воспитание, правовая культура, работники учреждений дошкольного образования.

Popadych Olena

THEORETICAL BASIS OF LEGAL EDUCATION OF FUTURE EMPLOYEES OF PRESCHOOL EDUCATION

The purpose of the article is to investigate the theoretical foundations of the legal education of future employees of preschool education institutions while studying at a higher education institution. According to the purpose, the tasks were set: to determine the purpose and specific tasks of legal education of future employees of preschool education institutions; to explore the functions of legal education of future employees of preschool education institutions; analyze the content and objectives of the course "Intellectual Property in Education"; substantiate the main elements that form the basis of the legal education system for future employees of pre-school institutions.

The methodology of legal education of future employees of preschool education institutions is not only to convey knowledge to students, but to teach them to use and update them appropriately. The following interrelated research methods were used to achieve this goal and to accomplish the tasks: theoretical - to determine the structure of legal competence of future employees of preschool education institutions and the content of legal education, to formulate the conclusions of the conducted research, etc. (analysis and synthesis, comparison, generalization, etc.); empirical - to identify the real state of legal education in the university (pedagogical observation of the process of formation of legal competence of future employees of preschool education, self-esteem).

The following concrete results were obtained: the theoretical basis for the legal education of future employees of preschool education institutions during higher education is, in particular, the system of educational and legal work in higher education as an orderly set of interrelated measures, subordinated to its basic education and objectives directions and content of activity of higher education institution in law work, main tasks of law work with future preschool teachers in higher education, etc.; the purpose and specific tasks of legal education of future

employees of preschool education institutions have been determined; each of the functions of legal education of future employees of preschool education institutions is defined and detailed; the content and objectives of the course "Intellectual Property in Education" are analyzed; The basic elements that form the basis of the system of legal education of future employees of preschool education institutions are substantiated.

The scientific novelty of the research is that for the first time the theoretical foundations and the content of the legal upbringing of future employees of pre-school educational establishments during their studies at a higher education institution have been defined. The functions of legal education of future employees of preschool education institutions have been defined for the first time.

The practical significance of the study is that the theoretical foundations are elaborated on the example of the formation of legal knowledge of future employees of preschool education institutions while studying at a higher education institution. The research materials can be used in the system of vocational training of future employees of preschool education institutions.

Key words: legal education, legal knowledge, master of pedagogy, preschool education institution, child of preschool age, legal education, legal culture, employees of preschool education institutions.

Вступ. У сучасних умовах правова освіченість набула глобального значення. Дошкільна освіта є самостійною системою, обов'язковою складовою освіти в Україні, яка гармонійно поєднує сімейне та суспільне виховання [1, с. 14]. Одним із завдань модернізації вітчизняної освіти визначено створення єдиного простору «сім'я – освітня установа», що пов'язаний з підвищенням вимог до загальної та інших видів культур (у тому числі і правової) всіх, хто причетний до виховної діяльності підростаючого покоління. Тому майбутні працівники закладів дошкільної освіти (МПЗДО) повинні володіти не тільки мінімумом правових знань, які потрібні їм як членам суспільства, але й «володіти законодавчою базою щодо завдань, цілей, принципів, засад функціонування дошкільної освіти в Україні; знати міжнародні та законодавчі акти України в галузі охорони дитинства про захист прав дітей та забезпечення їх повноцінного розвитку» [6].

Актуальність проблематики відображено в положеннях Указу Президента України від 17 лютого 2005 року «Про заходи щодо вдосконалення системи вищої освіти України», наказах Міністерства освіти і науки України від 23 січня 2004 року «Про затвердження Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 роки», Указі Президента України «Про національну програму правової освіти населення № 992/2001 від 18.10.2001 р. та інших нормативних документах. Стратегічні напрями розвитку системи дошкільної освіти в Україні окреслені концептуальними положеннями державних документів – «Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки», Законами України

«Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту», Базовим компонентом дошкільної освіти.

Заклад дошкільної освіти – перший позасімейний соціальний інститут, де починається систематична правова освіта дитини. І саме від правової компетентності та якості роботи працівників закладів дошкільної освіти залежить рівень правової культури дітей.

Постановка проблеми. Основним завданням правової освіти дитини є забезпечення її оптимальними умовами розвитку індивідуальних здібностей, захист прав на будь-якому етапі особистісного розвитку. У дошкільному віці створюються сприятливі умови для морально-правового розвитку дітей [2]. Тому діяльність щодо захисту прав дитини повинна бути реалізована, зокрема, через правову компетентність працівників закладів дошкільної освіти.

Зазначимо, що правове виховання – це цілеспрямована і систематична діяльність батьків і педагогів у формуванні правового мислення [5, с. 84]. Правове виховання є складовою частиною сучасного українського національного виховання, головною метою якого є набуття молодим поколінням моральної, художньо-естетичної, правової, трудової, екологічної культури. Очікування суспільства сьогодні насамперед пов'язані з формуванням життєздатної гнучкої, свідомої, творчої людини [8]. Саме в дошкільний період діти набувають початкові уявлення про соціальні норми поведінки людей та про потребу належної поведінки в суспільстві. Відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту» вимоги до рівня розвиненості, вихованості, навченості дітей дошкільного віку визначаються Базовим компонентом дошкільної освіти України (державним освітнім стандартом) і реалізуються програмами, рекомендованими або схваленими Міністерством освіти і науки України в установленому порядку [4]. Тому заклади вищої освіти готують фахівців з дошкільної освіти, які потребують набуття глибоких професійних знань та вмінь приймати рішення на засадах загальнолюдських цінностей та високої правової культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових працях учених

чільне місце посідають питання, пов'язані з формуванням правосвідомості та правової культури особистості, її морально-правової відповідальності. Б. Андрусишин, В. Головченко, А. Гуз, В. Загрева, Г. Неліп, М. Неліп, О. Пащенко, О. Пометун та М. Фіцула розглядають педагогічні умови формування правової культури дітей. Праці Г. Гребенюка, Г. Дегтярьової, П. Ігнатенка, Н. Ткачової та О. Удалової присвячені правовому вихованню дітей. Питання морально-правової відповідальності педагога досліджує Г. Васянович. Ряд науковців, а саме: В. Бабкін, Л. Балін, В. Головченко, А. Долгова, М. Козюбра, Е. Лукашева, А. Міцкевич, О. Попадич, П. Рабінович, В. Сальников, Є. Слюсаренко, Е. Татарінцева та ін. з'ясували питання стосовно завдань, мети, змісту, принципів, функцій, засобів, форм, методів, ефективності правового виховання. Проблеми правового виховання майбутніх працівників закладів дошкільної освіти залишаються ще недостатньо дослідженими. Отже, проблема правового виховання МПЗДО є вимогою сьогодення і набуває дедалі більшої актуальності.

Мета статті (постановка завдання). Мета статті – дослідити теоретичні основи правового виховання майбутніх працівників закладів дошкільної освіти під час навчання у закладі вищої освіти. Відповідно поставлені завдання: визначити мету та конкретні завдання правового виховання МПЗДО; дослідити функції правового виховання майбутніх працівників закладів дошкільної освіти; проаналізувати зміст та завдання курсу «Інтелектуальна власність в освіті»; обґрунтувати основні елементи, які складають основу системи правового виховання МПЗДО.

Результати дослідження. Дошкільне дитинство – це особливий період в житті людини, коли здійснюється всебічний розвиток особистості. Дитина перебуває в повній залежності від дорослих, які її оточують. Тому майбутні працівники закладів дошкільної освіти повинні формувати в дітей дошкільного віку визначену суму знань про право, законодавство та про правову дійсність; прищеплювати їм повагу до права, закону; формувати у них правові переконання, правові ідеали, соціально-правову активність, навички

правомірної поведінки. Виходячи з вищенаведеного, питання про правову освіту МПЗДО є особливо актуальним у зв'язку з необхідністю забезпечення їх інформацією щодо чинного законодавства і практики його застосування задля компетентного вирішення своїх приватних і публічних питань; ефективної профілактики правопорушень, які скоюються на ґрунті правового нігілізму, цинізму та аморальності; формування у них правової культури європейського типу, яка дозволить їм (а разом з ними і державі) інтегруватись у європейський і світовий правовий простір [7, с. 191].

На нашу думку, правове виховання можна розглядати у широкому та вузькому розумінні цього слова. У широкому значенні правове виховання особистості – це тривалий процес впливу на її правосвідомість і правову культуру, який включає в себе вплив суспільного устрою життя, чинного законодавства, юридичної практики, моральної атмосфери, традицій суспільства, освіти, навчання. У вузькому розумінні правове виховання – це спеціальний, організований і цілеспрямований вплив на правосвідомість особи. Правове виховання у вузькому значенні є складовою частиною правового виховання у широкому значенні.

Автор навчального посібника «Педагогіка для правників» Г.Яворська дає визначення правового виховання як процесу набуття правових знань, навичок та вмінь, формування поваги до права, закону, до прав та свобод людини, до відповідних правових орієнтацій та оцінок, правових поведінкових установок та мотивів правомірної поведінки тощо [12, с. 282]. Дослідниця Н. Тітова наголошує, що правове виховання – це цілеспрямований вплив на людину з метою формування у неї основ правової культури і прагнення до активної правомірної поведінки [11, с. 137]. Досліджуючи процес формування правових знань дітей, В. Ніколаєнко доводить, що правове виховання полягає у правовій освіті дитини, результативність якої зумовлюється особливостями розвитку його інтелектуальної сфери (здібностей, чуттєвого пізнання, відчуття, сприйняття, уяви, мислення), формуванні поглядів, оцінних ставлень, переконань, правових умінь і навичок у процесі організації навчально-виховної діяльності [5, с. 118]. Правове виховання П. Рабінович визначає як цілеспрямовану діяльність державних органів, громадських об'єднань і

трудо­вих колективів, а також інших суб'єктів щодо формування у громадян високої право­вої культури [9, с. 86]. На думку О. Скакун, моральність є автономним утворенням, яке людина покладає на себе добровільно, стаючи виконавцем закону, який створює сама для себе [10, с. 258].

Зазначимо, що «право­ве виховання майбутніх працівників закладів дошкільної освіти» – це цілеспрямована, послідовна, систематична діяльність закладів вищої освіти, окремих громадян з надання послуг у роз'ясненні й інформуванні положень права і законодавства, юридичного кон­сультування з метою формування в юнаків та дівчат певної системи право­вих знань, право­вих переконань і настанов, право­вого мислення, умінь і навичок право­вими засобами самостійно захищати свої права, право­вих почуттів (почуття поваги до права і закону, законності, до соціальних цінностей, які охороняються правом тощо), що забезпечують стабільність право­мірної поведінки і соціально-право­ву активність особи.

Уся система право­вого виховання повинна формувати не лише знання права, але й глибоку переконаність у необхідності його норм як таких, що втілюють у собі справедливість і стоять на її захисті. Основною метою право­вого виховання є розвиток у людини право­вих почуттів, установок, умінь. Ми визначаємо, що метою право­вого виховання майбутніх працівників закладів дошкільної освіти є: формування право­вої компетентності та право­вої культури громадянина вільної України, свідоме ставлення до своїх прав і обов'язків, повага до законів, дотримання правил людського співжиття та чинних право­вих норм держави, активна участь в управлінні державними справами, рішуча боротьба з порушниками законів; прищеплення любові до Батьківщини; формування всебічно розвиненої особистості; профілактика право­вого нігілізму серед населення.

Слід зазначити, що важливе значення у процесі право­вого виховання майбутніх працівників закладів дошкільної освіти має визначення його конкретних завдань. Це питання містить різноманітні підходи, адже завдання право­вого виховання не для всіх категорій населення є однаковими. Наприклад,

специфіка правового виховання МПЗДО багато в чому відрізняється від специфіки виховання майбутніх учителів школи. З урахуванням специфіки майбутньої професії працівників закладів дошкільної освіти, вважаємо, що правове виховання молоді у закладі вищої освіти спрямоване на реалізацію таких завдань: прищеплення знань про правила поведінки в сім'ї, у трудовому колективі, громадських місцях і місцях відпочинку, поваги до прав і свобод людини та громадянина, Конституції України, державних символів і законів України з метою подальшого формування в дітей дошкільного віку визначеної суми знань про право, законодавство та про правову дійсність; ознайомлення з основними положеннями трудового, адміністративного, кримінального, цивільного, сімейного, кримінально-процесуального, цивільно-процесуального, господарського та інших галузей права, з основними положеннями міжнародних актів, що захищають права людини і громадянина з метою прищеплення дітям поваги до права, закону; розвиток умінь оцінювати свої дії та дії інших людей з погляду дотримання правил поведінки і чинних законів, виховання поважного ставлення до судових та правоохоронних органів, правозахисних установ та організацій, які стоять на сторожі законних прав та інтересів громадян з метою подальшого формування у дітей дошкільного віку правові переконання, правові ідеали, соціально-правову активність, навички правомірної поведінки.

Вважаємо, що для усвідомлення соціальної ролі правового виховання важливим є дослідження його функцій. На нашу думку, функції правового виховання – це напрями впливу на свідомість, волю та поведінку людей, які породжують необхідність здійснення правового виховання як організованого, цілеспрямованого процесу. О.Скакун до основних функцій правового виховання відносить: пізнавальну, настановну (регулятивну), ідеологічно-виховну [10, с. 467]. Ми погоджуємося з думкою К.Левківського, що до названих функцій можна долучити і інші не менш важливі функції правового виховання, а саме: профілактичну, охоронну, прогностично-евристичну, комунікативну [3, с. 17].

Пізнавальна (гносеологічна) функція передбачає знання права, поінформованість про зміст норм права та законодавства, про правову спадщину минулого, вітчизняного і зарубіжного досвіду. Настановна (регулятивна) функція правового виховання передбачає вплив на поведінку людей, відповідно до правових дозволів і заборон, з метою забезпечення правомірної поведінки. Ідеологічно-виховна функція справляє загальносоціальний вплив на поведінку особи та реалізується шляхом визначення напрямів, змісту виховання, використання прогресивних форм, методів і засобів правовиховного впливу і базується на відповідних принципах. Метою профілактичної функції правового виховання вихователів є формування акту правомірної поведінки учасників суспільних відносин. Охоронна функція правового виховання майбутніх працівників закладів дошкільної освіти – це напрям правовиховного впливу, спрямований на вироблення необхідних знань, умінь, навичок у юнаків та дівчат щодо охорони своїх прав і свобод та прав і свобод інших учасників суспільних відносин. Прогностично-евристична функція правового виховання спрямована на оновлення знань, умінь і навичок у студентів, формування їх правової компетентності відповідно до вимог соціально-економічного, політичного стану держави. Комунікативна функція правового виховання передбачає своєчасне та повне інформування майбутніх працівників закладів дошкільної освіти щодо змін у галузевих нормах права та діючому законодавстві, у юридичній практиці.

Отже, реалізація функцій правового виховання дає змогу підвищити правову компетентність і правову культуру МПЗДО, визначити соціальне призначення права в державі як регулятора суспільних відносин, забезпечити правомірну поведінку даної категорії населення та вплинути на зміцнення законності та правопорядку в державі.

Як свідчить практика, заклади вищої освіти недостатньо справляються із завданнями правового виховання. Серед чисельних недоліків правового виховання варто виділити наступні: мало теоретичних розробок з питань, які б стосувалися цієї категорії студентів; правовиховна робота переважно має

декларативний характер, проводиться формально; у свідомості викладачів та студентів присутній правовий нігілізм: зустрічаються неповага та ухилення від невиконання законів; не враховуються правові потреби студентів тощо.

Тому виникає необхідність створити чітку, з урахуванням вікових особливостей та освітнього рівня громадян, систему правового виховання – це головне завдання педагогічної і юридичної наук в умовах сьогодення. Найперше слід забезпечити належний рівень підготовки майбутніх працівників закладів дошкільної освіти до правового виховання дітей дошкільного віку.

Однією із головних складових правового виховання є правова освіта, яка має забезпечити оволодіння МПЗДО системою правових знань: основними положеннями теорії держави і права, конституційного адміністративного, цивільного, сімейного, трудового, кримінального, екологічного, земельного, банківського, житлового, цивільно-процесуального і кримінально-процесуального права, права соціального захисту тощо.

З цією метою у навчальний план студентів магістратури Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет», які навчаються за спеціальністю «Освітні, педагогічні науки» (спеціалізація «Організація дошкільної освіти»), запроваджено дисципліну «Інтелектуальна власність в освіті».

Досягнення цілей та завдань навчального предмета «Інтелектуальна власність в освіті» відбуваються за умов, що засвоєння змісту курсу здійснюється шляхом опанування трьох блоків: теоретичного, практичного та блоку самостійної роботи. При вивченні дисципліни інформаційними джерелами є підручники, навчальні та навчально-методичні посібники, монографії, збірники матеріалів наукових конференцій, педагогічні та юридичні видання, першоджерела (педагогічні праці філософів, педагогів-просвітителів тощо), нормативно-правові документи, а також авторські конспекти лекцій [7, с. 192].

Ми виявили, що, під час навчання у вищому навчальному закладі курс «Інтелектуальна власність в освіті» має основоположне значення у формуванні

правових знань майбутніх магістрів педагогіки, менеджерів з дошкільної освіти а теоретичною основою правового виховання МПЗДО під час навчання у закладі вищої освіти є, зокрема, система навчальної та правовиховної роботи у вищій школі як впорядкована сукупність взаємопов'язаних заходів, підпорядкованих цілям виховання та її основні елементи, основні напрямки та зміст діяльності закладу вищої освіти у правовиховній роботі, основні завдання правовиховної роботи з майбутніми педагогами дошкільної освіти у виші тощо.

Підсумовуючи сказане, можна зробити висновок, згідно якого до основних елементів, що складають основу системи правового виховання МПЗДО, належать: суб'єкти, котрі здійснюють правовиховну діяльність – державні органи, організації, установи, керівники, педагогічні працівники, куратори; суб'єкти виховання – майбутні працівники закладів дошкільної освіти; зміст, мета, завдання та принципи правового виховання; правова база (система норм права, правовиховні заходи, інформація правового змісту, педагогічні технології); засоби, форми і методи правового виховання; організація і ефективність правовиховного процесу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, відповідно до мети правового виховання МПЗДО (формування правової компетентності та правової культури громадянина вільної України, свідоме ставлення його до своїх прав і обов'язків, повага до законів, дотримання правил людського співжиття та чинних правових норм держави тощо), завдань правового виховання молоді у закладі вищої освіти, функцій правового виховання МПЗДО (пізнавальної, настановної (регулятивної), ідеологічно-виховної, профілактичної, охоронної, прогностично-евристичної, комунікативної) та основних елементів, які складають основу системи правового виховання МПЗДО ми визначили, що теоретичною основою правового виховання майбутніх працівників закладів дошкільної освіти під час навчання у закладі вищої освіти є, зокрема, система правовиховної роботи у виші, основні напрямки та зміст діяльності закладу вищої освіти у правовиховній роботі, основні завдання правовиховної роботи з майбутніми

педагогами дошкільної освіти в університеті.

У подальших дослідженнях буде розроблено шляхи реалізації міжпредметних зв'язків правових знань майбутніх працівників закладів дошкільної освіти у навчально-виховному процесі.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук. Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богінч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. – К.: Видавництво, 2012. – 26 с, с.14.
2. Дронжек Н. В. Формування основ правової культури дітей старшого дошкільного віку в сучасних умовах. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, III(23), Issue: 46, 2015 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.seanewdim.com
3. Левківський К. М. Законодавство України – основа правового виховання учнівської та студентської молоді // Правове навчання та виховання в умовах демократизації освіти : тези доп. республік. наук.- метод. конф., (Київ, 22–24 квітня 1992 р.). – К., 1992. – С. 18–22.
4. Методичні рекомендації для закладів дошкільної освіти – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/metodychni-rekomendatsiyi-doshkilna/dityachimi-sadkami-svitu.pdf>
5. Ніколаєнко В. М. Правове виховання в ДНЗ. 3-6 роки. – Х. : Вид. група «Онова», 2010. – 206 с.
6. Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти «Менеджмент у системі дошкільної освіти» URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/16125>
7. Попадич О. О. Методики формування правових знань майбутніх магістрів педагогіки, викладачів вищої школи під час навчання у вищому

навчальному закладі / О. О. Попадич. – Наук. вісник Ужгородського національного ун - ту. Серія : «Педагогіка. Соціальна робота» / Ред. колегія: І. В. Козубовська, О. П. Бартош, М. В. Опачко та ін. – 2016. – Вип. 2(39). – С. 189-193.

8. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2 ч. Ч 1. – Київ: ТОВ «МЦФЕР–Україна», 2014 – 204 с. Дронжек Н. В. Формування основ правової культури дітей старшого дошкільного віку в сучасних умовах. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, III(23), Issue: 46, 2015 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.seanewdim.com

9. Рабинович П. М. Теория государства и права / П. М. Рабинович, О. Ф. Скакун. – Х. : Консум, 2000. – 704 с.

10. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / О. Ф. Скакун. – Х. : Консум, 2006. – 656 с.

11. Тітова Н. К. Правова культура: поняття, структура / Н. К. Тітова // Теоретичні засади педагогічного правознавства : зб. наук. праць. – К.: Науковий світ, 2001. – С. 133–139.

12. Яворська Г. Х. Педагогіка для правників : навч. посібник / Г. Х. Яворська. – К. : Знання, 2004. – 335 с.

References

1. Bohush, A. M., Bielienka, H. V., Bohinich, O. L., Havrysh, N. V., Dolylna, O. P. and others. 2012. *Basic component of pre-school education*. Kyiv: Publishing House.
2. Dronzhek, N. V. 2015. Formation of the basics of the right culture of preschool children in modern minds. *Science and Education and New Dimension. Pedagogy and Psychology*, III(23), 46. [online] Available at: www.seanewdim.com.
3. Levkivskyi, K. M., 1992. Legislation of Ukraine - the basis of legal education of student and student youth. In: *Legal education and upbringing in the conditions of democratization of education. Republican Scientific and Methodological Conference*. Kyiv, April 22-24, 1992. Kyiv.

4. Guidelines for School Education. [online] Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/metodychni-rekomendatsiyi-doshkilna/dityachimi-sadkami-svitu.pdf>.
5. Nikolaienko, V. M. 2010. *Legal education in the State Educational Center. 3-6 years*. Kharkiv: Onova Publishing Group.
6. Educational and professional training program for second-level (master's) students of higher education "Management in pre-school education". [online] Available at: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/16125>.
7. Popadych, O. O., 2016. Methods of formation of legal knowledge of future masters of pedagogy, teachers of higher education while studying at a higher educational institution. *Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Pedagogy. Social work*, 2(39), pp. 189-193.
8. *Pre-school Child Development Program "I am in the World" (new version)*. At 2 p. P.I. 2014. Kyiv: TOV «MTsFER–Ukraine».
9. Rabynovych, P. M. and Skakun, O. F. 2000. *State and Law Theory*. Kharkiv: Konsum.
10. Skakun, O. F. 2006. *State and Law Theory*. Kharkiv: Konsum.
11. Titova, N. K., 2001. Right Culture: Concept, Structure. *Theoretical Foundations of Pedagogical Jurisprudence*, pp. 133-139.
12. Yavorska, H. Kh. 2004. *Pedagogy for Lawyers*. Kyiv: Knowledge.